

DE GEMEENTE HARDENBERG STAPT STEVIG OP DE TOEKOMST AF

Toekomstvisie gemeente Hardenberg 2013-2023

VOORAF

Dit is de toekomstvisie 2013-2023 van de gemeente Hardenberg. In 2004 stelde de gemeente haar eerste toekomstvisie onder de titel vast "de gemeente Hardenberg stapt stevig op de toekomst af". Die toekomstvisie is door de raad geactualiseerd in 2008 en vernieuwd in 2012/2013. Beide keren via een interactief proces met belangengroepen en de inwoners van de gemeente.

In 2008 heeft de raad besloten om voor drie onderwerpen extra aandacht te vragen: duurzaamheid, beheer & onderhoud van voorzieningen en jongeren & drank. Tot een feitelijke aanpassing van de toekomstvisie heeft die evaluatie niet geleid.

In 2012/2013 was de aanpassing omvangrijker. De gemeenteraad heeft in juni 2012 over de evaluatie van de toekomstvisie gesproken. De raad stond nog steeds in grote lijnen achter het destijds gekozen scenario 'Stevig', maar er waren aanleidingen om te evalueren:

- hoe gaat het met de uitvoering van de toekomstvisie?
- de behoefte om in te spelen op veranderende tijden, waarbij met name van belang:
 1. *demografische ontwikkelingen:*
 - a. meer oudere inwoners (bijna verdubbeling)
 - b. afname aantal jongeren
 - c. tot 2035 geen krimp van de totale bevolking Hardenberg (zelfs een kleine groei)
 2. *decentralisaties en structuurwijzigingen:*
 - a. een terugtrekkende overheid
 - b. meer taken vanuit Den Haag naar de gemeente met een efficiencykorting (minder geld), o.a. op het gebied van Jeugdzorg, AWBZ en de Participatiewet
 - c. politie, brandweer, veiligheidsregio, RUD, de bestuursdienst Ommen-Hardenberg
 3. *economische crisis en bezuinigingen:*
 - a. zowel gemeentelijk, als vanuit Rijk (landelijk 46 miljard tot 2017)
 - b. "Toekomst tegemoet" (7 miljoen euro structureel, bijna uitgevoerd)
 - c. efficiencykorting i.v.m. vorming bestuursdienst
 - d. crisisupdate grondbedrijf en stagnatie woningbouwmarkt
 - e. een nieuwe gemeentelijke bezuinigingsronde (10 miljoen euro structureel)
 - f. behoud van voldoende investeringsbudget voor de nieuwe raadsperiode

De raad ging in september 2012 in gesprek met de samenleving. "Wat leeft er, wat gaat goed, wat moet beter, wat moet anders?" Dat waren vragen tijdens de Maand van de Toekomstvisie. Via bijeenkomsten met plaatselijk belangen, ondernemers, LTO, maar ook door enquêtes en via Twitter lieten de raadsleden zich voeden met ideeën en gedachten.

De volgende thema's zijn tijdens de bijeenkomsten en enquêtes besproken:

1. Niveau en houdbaarheid van voorzieningen (o.a. onderwijs, ziekenhuis, winkels)
2. Doelgroepenbenadering en diversiteit in de kernen op het gebied van wonen
3. Zelfredzaamheid en vangnetfunctie
4. Verkeersveiligheid en beheer openbare ruimte
5. Verbindingen (infrastructuur, ICT, glasvezel etc.)
6. Streekfunctie Hardenberg (ook in relatie tot winkelvoorzieningen)
7. Gekwalificeerd personeel
8. Duurzaamheid
9. Ontwikkeling van de groene ruimte
10. Zelfstandig blijven wonen

Begin maart 2013 resulteerde dit in een raadsbijeenkomst waarin aan de hand van stellingen en een discussiedocument de bestaande toekomstvisie is doorgenomen.

Daarbij is onder meer besloten om de eerder gekozen indeling in zeven programmalijnen (voorzieningen, wonen, kwetsbare groepen, veiligheid & openbare ruimte, economie, groene ruimte en rol van de gemeente) te herschikken. In dit document is gekozen voor een driedeling: Wonen, Werken en Welzijn. De rol van de gemeente wordt bij elke programmalijn benoemd.

Hieronder is een en ander verwerkt in een nieuwe toekomstvisie: De gemeente Hardenberg stapt stevig op de toekomst af.

Na het vaststellen van de toekomstvisie zal het college starten met de voorbereidingen van het uitwerken daarvan vanaf de begroting 2015. De raadsfracties zullen de toekomstvisie kunnen gebruiken bij het ontwerpen van hun verkiezingsprogramma's voor 2014. Na de verkiezingen van maart 2014 kan e.e.a. worden verwerkt in een nieuw coalitieprogramma 2014-2018.

De klankbordgroep toekomstvisie,

J.H. van den Dolder-Soeten
H.F. Juurlink-Nijhuis
H. Schutte
D. van der Valk

Hardenberg, maart 2013

SAMENVATTING

Dit is de toekomstvisie voor de gemeente Hardenberg, vastgesteld door de gemeenteraad van Hardenberg op 23 april 2013. Deze visie kent drie doelstellingen:

- samenhang in diverse gemeentelijke beleidsvelden ondersteunen;
- een helder profiel naar buiten toe creëren;
- strategische politieke keuzes maken.

Burgerparticipatie en inhoudelijke kaderstelling stonden centraal in het proces. De gemeenteraad kiest voor het scenario Stevig en versterkt de kwaliteiten van de gemeente Hardenberg volgens een gelaagd model, zelfredzaamheid & eigen verantwoordelijkheid en samenwerking & bundeling. De kwaliteiten zijn de onderlinge betrokkenheid, de prettige woonomgeving, de ondernemerszin en de groene ruimte.

WONEN

Woningbouw vindt bij de kleine en grote kernen plaats op basis van behoefte met speciale aandacht voor jongeren en ouderen, bij voorkeur via inbreiding. De meeste woningbouw vindt plaats in Hardenberg en Dedemsvaart.

De gemeente vindt voorzieningen in de kernen belangrijk, waarbij betrokkenheid van inwoners en particulier initiatief uitgangspunten zijn. De verantwoordelijkheid van voorzieningen verschuift van de gemeente naar instellingen, verenigingen en clubs. De gemeente is niet verantwoordelijk voor vrijetijdsbesteding. In de kleine kernen is een ontmoetingsplek een ondergrens voor het voorzieningenniveau. Op basis van een grote inspanning van de inwoners levert de gemeente eventueel een financiële bijdrage in stichtingskosten. Bundeling en samenwerking zijn van belang om kwaliteit en een groter bereik te realiseren. Centrale voorzieningen met een uitstraling voor de regio versterkt de gemeente vooral in de kern Hardenberg, waarbij Dedemsvaart een aanvullende functie heeft.

Eigen verantwoordelijkheid en elkaar aanspreken zijn van groot belang in de openbare ruimte en op het gebied van veiligheid. Bij verkeersveiligheid verschuift het accent van fysieke maatregelen naar preventie en handhaving. Bij grote sociale problemen is de gemeente regisseur die partijen bij elkaar brengt. De gemeente wil haar eigen regelgeving verminderen en procedures inkorten, maar overblijvende regels consequent handhaven.

WERKEN

De gemeente concentreert bedrijfsruimte en voorzieningen in Hardenberg en Dedemsvaart. In de kleinere kernen is binnen bestaande bebouwing ondernemerszin mogelijk. De gemeente koestert de bestaande bedrijvigheid en starters en stimuleert de zorgsector en recreatie en toerisme als visitekaartje van de gemeente.

WELZIJN

Het bevorderen van 'zelfredzaamheid' is de beste manier om kwetsbare groepen te helpen. Indien mensen niet voor zichzelf kunnen zorgen en ook de omgeving geen rol kan spelen, zal de gemeente (tijdelijk) een vangnetfunctie vervullen en ondersteuning bieden bij het weer zelfredzaam worden. De gemeente stimuleert vrijwilligerswerk en mantelzorg.

De gemeente versterkt de kwaliteiten van de groene ruimte met een gebiedsgerichte werkwijze. In gebieden met weinig natuurwaarden is veel economische activiteit en/of (verbrede) landbouw mogelijk, in gebieden met hoge natuurwaarden staan natuurfuncties centraal. De gemeente werkt aan minder gedetailleerde regelgeving.

ROL VAN DE GEMEENTE

De gemeente is slechts één van de spelers bij maatschappelijke ontwikkelingen, samen met de markt, inwoners en instellingen. De gemeente wil minder regels en procedures om meer ruimte te geven aan ontwikkelingen van burgers en bedrijven. De gemeente is minder verantwoordelijk voor realisatie en uitvoering, maar vervult een regierol. Deze rol houdt in dat de gemeente doelen stelt en samenwerking en ontwikkelingen op gang brengt. Ook levert ze een financiële bijdrage aan de publieke belangen.

De rol van de gemeente is geen aparte programmalijn, maar deze vlecht zich als het ware door de drie programmalijnen heen. Schematisch weergegeven:

WONEN	WERKEN	WELZIJN
ROL GEMEENTE - ROL GEMEENTE - ROL GEMEENTE		

INHOUDSOPGAVE

Vooraf	3
Samenvatting	5
Inhoudsopgave	7
Inleiding	8
Programmalijn 1: Wonen	12
Programmalijn 2: Werken	21
Programmalijn 3: Welzijn	24
Rol gemeente	27
Financiële vertaling	28
Begroting volgens de programmalijnen toekomstvisie	30
Bijlage: Toelichting op het scenario Stevig	32
Bijlage: De bouwstenen van de oorspronkelijke scenario's (2004)	33
Colofon	34

INLEIDING

INLEIDING EN DOELSTELLINGEN

Hardenberg is een gemeente in ontwikkeling. In het laatste decennium (2002-2012) heeft de gemeente - samen met partners in de publieke en private sector - vele initiatieven ontplooid. Dit heeft geleid tot zichtbare resultaten. Het beeld van Hardenberg over de laatste 10 jaar is: niet alleen papieren plannen, maar zichtbare resultaten voor de eigen inwoners, maatschappelijke partners en andere overheden.

De kracht van Hardenberg is in de afgelopen jaren zichtbaar geworden door de vele resultaten die zijn neergezet. Hardenberg heeft zich mede hierdoor ontwikkeld als een gemeente die een functie vervult voor eigen inwoners én de regio. Met name ook de kern Hardenberg en de aanwezige voorzieningen vervullen een regionale streekfunctie.

Het tijdsgewricht waarin we ons nu bevinden is een duidelijk andere dan die achter ons ligt. In het licht van de economische ontwikkelingen, de forse bezuinigingen die vanuit de rijksoverheid op ons af komen zal de investeringsruimte voor de komende jaren beduidend kleiner zijn. Dit alles neemt niet weg dat wij ambities hebben voor de gemeente Hardenberg die we ook willen realiseren.

De strategische opgave laat zich samenvatten als het behouden en waar mogelijk versterken van de bestaande voorzieningen met een regionale functie in bijvoorbeeld de sectoren economie, detailhandel, zorg, landbouw, recreatie & toerisme en cultuur. De gemeente doet dit niet alleen. Samenwerking, afstemming en bundeling moeten leiden tot een sterkere onderlinge verbinding van voorzieningen en sectoren die elkaar aanvullen en versterken. Daarin heeft de gemeente een aandeel, maar belangrijker wordt dat onze inwoners, het bedrijfsleven, de instellingen, verenigingen en andere instanties meedoen. Thema's daarbij zijn: economie, vitaliteit en gezondheid, bereikbaarheid, duurzaamheid en samenwerking.

Na de herindeling in 2001 heeft de gemeenteraad van Hardenberg de wens uitgesproken om een ontwikkelingsplan voor de gemeente Hardenberg te maken. Dit plan kent drie doelstellingen:

- samenhang in diverse gemeentelijke beleidsvelden ondersteunen;
- een helder profiel naar buiten toe creëren;
- strategische politieke keuzes maken.

De toekomstvisie is een plan van de gemeenteraad, waarmee meteen een eigen proeftuin voor dualisering is gekozen. Burgerparticipatie en inhoudelijke kaderstelling stonden centraal in het proces. Het resultaat is een visie met strategische keuzes die een duidelijke ontwikkelingsrichting geeft. De toekomstvisie is een levend document dat de gemeente geregeld zal bijstellen om in te kunnen spelen op nieuwe kansen en mogelijkheden. Het biedt houvast voor de langetermijnkoers van de gemeente.

DE VISIE VOOR DE TOEKOMST: STEVIG

De gemeente gebruikt het scenario Stevig als rode draad voor de toekomstvisie. In de bijlagen staan een oorspronkelijke toelichting op het scenario Stevig en de bouwstenen van de vier oorspronkelijke scenario's uit 2004: Hecht, Open, Stevig en Helder.

De toekomstvisie is opgebouwd uit drie programmalijnen waarin de doelstellingen, werkwijze en de rol van de gemeente zijn uitgewerkt.

Het scenario Stevig wil de kwaliteiten van Hardenberg benutten en versterken. Stevig kiest voor voorzieningen die samenwerken. Zorg, onderwijs en onderlinge hulp staan centraal. Er is economische ontwikkeling, vanuit een regionaal perspectief. Met toerisme en recreatie én zorg leggen we ons visitekaartje neer. De gemeente voert een actief grondbeleid. Centralisatie van bedrijvigheid met aandacht voor de bestaande sectoren is van groot belang. De woningbouw concentreert zich in de kernen Hardenberg en Dedemsvaart. De gemeente is regisseur, geen uitvoerder, en faciliteert daar waar nodig geacht.

Het scenario Stevig bevat een aantal kernbegrippen, hulpmiddelen en criteria die bij de programmalijnen terugkomen. Het gaat om kwaliteit, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid, gelaagdheid en bundeling & samenwerken.

Kwaliteit

Kwaliteit betekent een prettige, rustige en veilige woonomgeving. Het betekent een actieve bevolking, met de zorg voor elkaar, de leefomgeving en de gemeente Hardenberg. Kwaliteit is ook de eigenheid van de kernen, zoals de trots van Dedemsvaart, de rustige kracht van Balkbrug en de rijkdom aan initiatieven in Radewijk. Kwaliteit gaat ook over goede en eigentijdse voorzieningen.

Kwaliteit betekent een mooie groene ruimte waar mensen graag komen en waar de natuur zich kan ontwikkelen. Kwaliteit betekent de diversiteit aan landschappen met bijvoorbeeld de Vecht en de Reest, maar ook de mogelijkheden voor landbouw en toerisme.

Kwaliteit betekent aandacht voor duurzaamheid en een voorbeeldfunctie van de gemeente. Kwaliteit betekent ten slotte de ondernemingszin van de mensen als kurk van onze regionale economie.

Zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid

De gemeente gaat uit van de eigen kracht van de samenleving. Dat geldt voor bedrijven, organisaties en inwoners, zowel op individueel niveau als gezamenlijk.

De mensen, de kernen en de bedrijven kunnen het beste kwaliteit realiseren. De gemeente is slechts één van de spelers bij maatschappelijke ontwikkelingen. Burgers en bedrijven krijgen van de gemeente de ruimte en alleen indien echt nodig ondersteuning om initiatieven te ontplooiën. Juist de betrokkenheid van mensen en bedrijven maakt dat kwaliteit voor de lange termijn kan worden gerealiseerd: de direct belanghebbenden zijn dan namelijk zelf verantwoordelijk.

De gemeente zal haar eigen regelgeving hiervoor zoveel mogelijk beperken en in overleg met betrokkenen zoeken naar oplossingen als regels in de weg staan. Maatwerk staat daarbij voorop. De gemeente wil dit uitwerken in een ontwikkelingsgerichte ruimtelijke ordening en het stellen van prioriteiten in de overige regelgeving.

Het gebeurt dat mensen er niet alleen uitkomen. De rol van de gemeente is dan om mensen weer zelfredzaam te krijgen. Het accent ligt bijvoorbeeld op reïntegratie en het ondersteunen van mantelzorg. Het gebeurt ook dat mensen initiatieven ontplooiën met een publiek belang, zoals het organiseren van voorzieningen voor sport en welzijn via particulier initiatief. De gemeente kan dan helpen met een financiële bijdrage. De hoogte van die bijdrage is afhankelijk van de mate waarin de politiek gewicht toekent aan het publieke belang van deze zaken en het draagvlak binnen de samenleving. De gemeente zal zaken bewust niet zelf uitvoeren, omdat dit zelfredzaamheid tegenwerkt.

Gelaagdheid

Hardenberg is een uitgestrekte gemeente, waar kernen en gebieden verschillende mogelijkheden, kansen en behoeftes hebben. Kwaliteit verschilt per kern en gebied. Om de gewenste kwaliteit in deze verschillen en uitgestrektheid te kunnen realiseren, is het denken in lagen een hulpmiddel. Voor het buitengebied helpt een gebiedsgerichte benadering om de verschillende kwaliteiten goed te kunnen ontwikkelen. Voor de kernen helpt het om een onderscheid te maken in kleine kernen, grote kernen en centrale kernen. Voorzieningen kunnen via samenwerking in grote kernen kwaliteit leveren die dicht bij de mensen is. Soms is centralisatie nodig om het hoge kwaliteitsniveau van de kritische consument te kunnen realiseren. Op deze wijze kunnen de regionale voorzieningen in de centrale kernen en de mogelijkheden op vitale platteland elkaar versterken.

Bundeling & samenwerking

In onze complexe en dynamische samenleving vormen mensen, bedrijven, instellingen en de gemeente levende verbindingen. Samenwerking biedt de mogelijkheid om kennis en ervaring te delen en van elkaars sterke punten gebruik te maken. Trends, ICT, economie en natuur houden niet op bij de gemeentegrenzen, bestuurlijke samenwerking is nodig om gemeentelijke doelstellingen te kunnen realiseren. Voorzieningen kunnen bijvoorbeeld via samenwerking en bundeling meer kwaliteit leveren. Bedrijven, onderwijs, zorginstellingen en gemeente kunnen in onderling overleg een meerwaarde realiseren.

PROGRAMMALIJN 1: WONEN

De mensen waarderen de leefbare woonomgeving van de gemeente Hardenberg. Voorzieningen en de fysieke leefomgeving spelen daarbij een belangrijke rol. Om vitale kernen te houden, is het nodig dat alle leeftijdsgroepen kunnen blijven wonen. Vanwege demografische ontwikkelingen (kleinere huishoudens, vergrijzing) moet er anders gebouwd worden. Daarnaast zijn extra starterswoningen nodig. De gemeente wil naar behoefte bouwen, waarbij het zwaartepunt ligt op de kernen Hardenberg en Dedemsvaart.

De mogelijkheden voor de gemeente om de woningmarkt te sturen zijn beperkt, maar zij zal hierop alert blijven.

De gemeente wil inwoners binden aan de gemeente Hardenberg en wil bouwen voor doelgroepen. Dat kunnen bijvoorbeeld ouderen, jongeren, doorstromers, nieuwkomers of forenzen zijn. Naast woningen zijn ook voorzieningen, woonomgeving, recreatie en werkgelegenheid beslist noodzakelijk. Ook de relatie tussen wonen en zorg in de omgeving blijft hierbij belangrijk. Starters- en seniorenwoningen realiseren gebeurt deels via sociale woningbouw. Verder zal de gemeente dit via samenwerking en afspraken met marktpartijen en woningcorporaties bevorderen.

Aanpasbaar (levensloopbestendig) bouwen en duurzaam bouwen zijn daarbij belangrijke thema's.

Voorzieningen zijn belangrijk voor de inwoners. Voorzieningen leveren een bijdrage aan het met plezier wonen, werken en recreëren. Voorzieningen zijn zaken als een school, een dorps huis, een theater en een ziekenhuis. Maar ook een voetbalvereniging, de harmonie en een kinderboerderij.

De behoefte aan voorzieningen in de eigen kern is groot. Zeker in tijden van vergrijzing zijn zorg en onderlinge hulp van groot belang voor de leefbaarheid van de kernen.

Bij de kleine kernen neemt men het voor lief dat mensen om te winkelen of voor andere voorzieningen naar de grotere kernen moeten. Met een groeiende mobiliteit en schaalvergroting is het niet meer nodig om overal voorzieningen te hebben. Met name de jongere generatie is gewend om voor voorzieningen een stukje te rijden. Vrije tijd en ontspanning horen niet tot de kerntaken van de gemeente, samen leven en sociale cohesie zijn wel aandachtsvelden voor de gemeente, maar de belangrijkste rol ligt bij de samenleving zelf. Bij voorzieningen neemt de publieke inspanning af en groeit de private inspanning. De uitvoering verschuift van een gemeentelijke taak naar de verantwoordelijkheid van bewoners, clubs, verenigingen en instellingen. Kwalitatieve en hedendaagse voorzieningen zijn verder van belang voor een levendig ondernemers- en woonklimaat en om jongeren te binden.

Voorzieningen ontstaan vanuit een behoefte vanuit de bevolking (particulier initiatief), maar soms kan de gemeentelijke overheid een algemeen, publiek belang hebben om een voorziening te ondersteunen of te behouden. Dit hangt af van de soort voorziening en zal met name in de twee grote kernen het geval zijn.

Bij dit onderdeel is het gelaagde model een hulpmiddel om zoveel mogelijk recht te doen aan alle doelstellingen. In het gelaagde model worden kleine kernen, grote kernen en twee centrale kernen onderscheiden.

De twee centrale kernen zijn Hardenberg en Dedemsvaart, de grote kernen zijn Balkbrug, Gramsbergen, Slagharen en Bergentheim. De overige kernen zijn kleine kernen. Per laag spelen andere doelstellingen en is het publieke belang van een voorziening en daarmee de inspanning van de gemeente verschillend.

Fysieke bereikbaarheid is een aandachtspunt bij het gelaagde model. De gemeente wil – primair door het bij elkaar brengen van partijen, niet door financiële bijdragen – deze onderlinge bereikbaarheid versterken.

Integrale veiligheid is een belangrijk speerpunt in onze samenleving, waar veel partijen bij betrokken zijn. 100% veiligheid kan de gemeente niet garanderen, de verantwoordelijkheid voor veiligheid ligt ook bij de samenleving. In het spanningsveld tussen de behoefte aan veiligheid en de onmogelijkheid om veiligheid te maken, wil de gemeente inzetten op preventie, handhaving en stimulering van de eigen verantwoordelijkheid.

Doelstellingen:

- Bouwen op basis van behoefte
- Bouwen voor doelgroepen
- Duurzaam bouwen
- Bieden van een ontmoetingsplek op basis van draagvlak en versterken sociale cohesie
- Zorg voor kwetsbare groepen en onderlinge hulp
- Verbeteren kwaliteit van onderwijs en zorg, voor zover dat een wettelijke taak is
- Verbeteren woon- en ondernemersklimaat
- Bevorderen van een veilige en leefbare woonomgeving
- Bevorderen zelfredzaamheid van de samenleving
- Verminderen regels en deze strikter handhaven

Kleine kernen

In de gemeente Hardenberg kennen en helpen mensen elkaar. Een ontmoetingsplek, die op vele manieren gebruikt kan worden, ondersteunt de sociale vitaliteit en de onderlinge hulp het best. Het zijn de mensen die de identiteit van een kern maken en dragen. Het gaat om dorpshuizen in de kleine kernen, maar ook een buurthuis in de kern Hardenberg of een trapveldje in Rheezeveen. Een sportclub kan ook een ontmoetingsfunctie hebben, maar twee ontmoetingsplekken in een kern zal de gemeente niet ondersteunen. Eén ontmoetingsplek – de gemeenschap is zelf verantwoordelijk voor draagvlak én het antwoord op de vraag welke dat moet zijn – is de ondergrens voor het voorzieningenniveau in kleine kernen.

De inwoners bepalen zelf welke voorzieningen er in hun kern aanwezig moeten zijn. Het initiatief voor deze voorzieningen ligt bij de inwoners. Regelgeving mag niet de betrokkenheid van vrijwilligers ondermijnen. Kwaliteit is belangrijk, maar wordt voornamelijk door niet-gemeentelijke regelgeving bepaald. De gemeente zal geen extra eisen stellen en zo ruimhartig mogelijk omgaan met bestaande regelgeving.

Particulier initiatief en private verantwoordelijkheid zijn hierbij de leidraad. De inspanning vanuit de eigen bevolking zal juist in kleine kernen extra groot moeten zijn, omdat getalsmatig het draagvlak klein is. Actieve inwoners en een stimulerend Plaatselijk Belang zijn van onschatbare waarde. De liefde en betrokkenheid bij de eigen kern en eigen ontmoetingsplek is de beste drager om deze voorzieningen in stand te houden. De gemeente zal waar mogelijk een beperkte financiële bijdrage leveren aan de oprichting van een voorziening en planologische medewerking verlenen, als de gemeenschap zelf voor de exploitatie en beheer zorgdraagt.

Qua woningbouw houdt de gemeente rekening met de behoefte, waarbij de bouw mogelijk kan bijdragen tot de instandhouding van voorzieningen. De gemeente zal hier niet voor alle behoeftes woningen mogelijk maken, de groei van het aantal woningen moet in de centrale kernen plaatsvinden. In de kleine kernen zal bebouwing bij voorkeur binnen de bestaande kom via inbreiding plaatsvinden.

Als het eigen, landschappelijk karakter van de kern verloren gaat, mogen open plekken niet volgebouwd worden en zal uitbreiding bij uitzondering mogelijk zijn.

Grote kernen

Doel van woningbouw in de grote kernen (Balkbrug, Bergentheim, Gramsbergen, Slagharen) is om door groei van het aantal woningen de bevolking op peil te houden.

Ook in de grote kernen is het particulier initiatief en het draagvlak binnen de kern voor de gemeente het uitgangspunt om voorzieningen te ondersteunen. De gemeente levert hier een grotere inspanning, omdat deze voorzieningen een functie hebben voor het omliggende gebied en daarmee een groter draagvlak hebben om kwaliteit te kunnen leveren. Bundeling en samenwerking zijn voor voorzieningen in de grote kernen van belang om kwaliteit en duurzaamheid te kunnen waarborgen. Niet alle grote kernen hoeven dezelfde voorzieningen te hebben.

Uitruil en samenwerking tussen kernen kan ook een hulpmiddel zijn om voorzieningen te behouden of te versterken. Een actieve bevolking is hierbij het uitgangspunt. De gemeente kan samenwerking tijdelijk ondersteunen en eventueel op gang brengen. Voor het publieke belang levert de gemeente een – niet financiële – inspanning om aanwezige voorzieningen met een ruim draagvlak in stand te houden.

Centrale kernen

De centrale voorzieningen hebben een functie voor alle inwoners van de gemeente en voor de regio Noord-Oost Overijssel. Kwaliteit kan voor deze voorzieningen alleen met een groot draagvlak en via centralisatie gerealiseerd worden. Het publieke belang dat de gemeente hierbij heeft, is verbeteren van het ondernemersklimaat en het woonklimaat voor alle inwoners en bezoekers van de gemeente Hardenberg en de regio.

Deze voorzieningen zijn in eerste instantie in de kern Hardenberg aanwezig, zoals bijvoorbeeld het ziekenhuis, het theater, voortgezet en MBO onderwijs en het winkelgebied. Het kan hierbij ook om extra zorgvoorzieningen en bijzondere sportactiviteiten gaan, of om een aantrekkelijk centrum met leuke plekken om uit te gaan en een prominente rol voor de Vecht. In Dedemsvaart gaat het om aanvullende voorzieningen, zoals het voortgezet onderwijs, zorginstellingen en het winkelgebied dat op kopen gericht is, terwijl het winkelgebied in de kern Hardenberg meer de functie heeft van recreatief winkelen. De gemeente wil deze centrale voorzieningen versterken.

UITGEWERKT NAAR SOORT VOORZIENING

Onderwijs

Basisonderwijs zal zoveel als mogelijk in de kernen aanwezig moeten zijn. Voor de kwaliteit van onderwijs is ook samenwerking (gezamenlijk gebruik van gebouwen inclusief) met peuterspeelzalen, kinderopvang, bibliotheken en sportverenigingen van belang. Inzet is om het opleidingsniveau en de leerprestaties van leerlingen te verbeteren. Met teruglopende leerlingenaantallen is de invloed van de gemeente op de instandhouding van onderwijs zeer gering.

De gemeente wil het voortgezet onderwijs en het MBO zoveel mogelijk centreren om kwaliteit te kunnen garanderen. De gemeente wil het aanbod van MBO-opleidingen verbreden om jongeren te binden. Het LOC in de kern Hardenberg en samenwerking met het bedrijfsleven biedt hiervoor mogelijkheden.

Sport

De verantwoordelijkheid voor sportvoorzieningen verschuift steeds meer van de gemeente naar de verschillende organisaties. De betrokkenheid van de mensen, de clubs en instellingen biedt de beste bodem voor een goed draaiende voorziening.

Sportvoorzieningen horen in eerste instantie niet meer bij de gemeentelijke taken, de gemeente kan wel een financiële bijdrage leveren als het publieke belang duidelijk aanwezig is, zoals in relatie met gezondheid of de ondersteuning van kwetsbare groepen. Het publieke belang is verder het stimuleren van breedtesport, het bevorderen van sociale cohesie en veiligheid, het bieden van een ontmoetingsplek en de promotiewaarden voor de gemeente Hardenberg. Samenwerking en bundeling tussen clubs (in een kern en tussen kernen) zijn minimale voorwaarden om hallen, baden, velden, kantines en kleedruimtes effectiever te benutten. De gemeente zal deze samenwerking ondersteunen. Privatisering of het overdragen van exploitatie en beheer is een optie om recht te doen aan de betrokkenheid en verantwoordelijkheid van de gemeenschap voor de voorzieningen.

Kunst en cultuur

Initiatieven vanuit de bevolking zijn richtinggevend voor cultuur. De gemeente financiert geen vrijetijdsactiviteiten. Voorzieningen kunnen hiervoor kostendekkende bijdragen vragen, maar voor het publieke belang is de gemeente mede verantwoordelijk. De gemeente kan kwetsbare groepen op individuele basis compenseren. Als er een publiek belang aanwezig is, kan de gemeente een (incidentele) bijdrage leveren aan cultureel particulier initiatief, bijvoorbeeld in de stichtingskosten. Het publieke belang bestaat hier uit het koesteren van tradities en een bloeiend verenigingsleven als bindmiddel in de gemeenschap.

Zorg en Welzijn

De dorps- en buurthuizen zijn multifunctioneel te gebruiken door de gemeenschap, ook voor sport en cultuur. De gemeenschap is zelf verantwoordelijk voor beheer en exploitatie.

UITGEWERKT NAAR FYSIEKE LEEFOMGEVING

Op Rijks- en provinciaal niveau bestaan uitgebreide regelgeving en procedures voor bijvoorbeeld milieu-, brand- en bouwveiligheid. Steeds meer wordt geregeld op regionaal niveau. De gemeente zal haar wettelijke taken voor preventie en handhaving uitvoeren. Daarnaast kent de gemeente eigen taken, zoals in de APV opgenomen.

Nu de landelijke politie is ingevoerd, brandweer wordt geregionaliseerd en de regionale uitvoeringsdiensten zijn gestart, ontstaan er nieuwe vragen over wie welke regels handhaaft. Het is van belang dat de gemeente zijn eigen veiligheidsagenda bepaalt en die met de andere spelers in het veld bespreekt. De gemeente wil gemeentelijke regelgeving waar mogelijk verminderen en handhaving regisseren. Met minder beleid op detailniveau en meer beleid op hoofdlijnen en ontwikkelingen wil de gemeente werken aan minder regelgeving.

Verkeersveiligheid

Verkeersveiligheid ligt dicht bij de mensen en roept verzoeken op om snelheidsremmende maatregelen en handhaving van regels. In het drieluk van preventie, fysieke maatregelen en handhaving zal het accent verschuiven van de aanleg van fysieke constructies naar preventie en handhaving. Minder fysieke ingrepen, meer educatie, voorlichting en handhaving. De gemeente zal ook hier particuliere initiatieven financieel ondersteunen.

Sociale veiligheid

Ook hier ligt een verantwoordelijkheid bij de gemeenschap. De inwoners van de gemeente Hardenberg waarderen de veiligheid, de sociale controle en het elkaar aanspreken op problemen. Het veiligheidsgevoel van burgers wordt groter als zij elkaar aan willen en kunnen spreken op problemen. De gemeente zal eigen initiatieven van de bevolking op dit terrein faciliteren. Bij grote problemen van sociale veiligheid zal de gemeente voor afstemming tussen betrokken partijen zorgen en een belangrijke regierol vervullen.

Beheer openbare ruimte

Mensen waarderen de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Ook hier wil de gemeente de eigen verantwoordelijkheid en betrokkenheid van mensen en kernen centraal zetten. Als mensen bijvoorbeeld een speelplaatsje willen realiseren bij hen in de buurt, zal de gemeente een planologische bijdrage leveren. Buurtbeheer is een andere mogelijkheid. Ter ondersteuning hiervan wil de gemeente doorgaan met de gecombineerde aanpak van een gebiedsgerichte benadering en de centrale klachtenafhandeling. Een gebiedsgerichte benadering is binnen de uitgestrektheid van de gemeente Hardenberg een goed hulpmiddel om op initiatief van inwoners maatwerk te kunnen leveren.

ROL GEMEENTE

De gemeente is regisseur. Middelen hiervoor zijn afspraken en samenwerken met marktpartijen en woningcorporaties, actieve grondpolitiek en afspraken met hogere overheden over bijvoorbeeld contingenten. In het duurste segment is de rol van de gemeente faciliterend. De gemeente zal haar eigen regelgeving zoveel mogelijk beperken en procedures daarmee versnellen. Het blijft de taak van de markt om woningen te realiseren.

De verantwoordelijkheid voor voorzieningen verschuift van de gemeente naar burgers en instellingen. De gemeente is niet verantwoordelijk voor de vrijetijdsbesteding van mensen. Voor de publieke belangen van voorzieningen levert de gemeente een inspanning. Voor centrale voorzieningen en onderwijs heeft de gemeente een regierol. De gemeente stelt doelen, ondersteunt samenwerking en brengt overleg op gang. De gemeente is er echter niet verantwoordelijk voor of een voorziening gerealiseerd zal worden. Dat is de taak van de markt, instellingen of inwoners.

Om bepaalde voorzieningen voor bepaalde gebieden te behouden kan bundeling noodzakelijk zijn, binnen een kern en tussen kernen. De gemeente zal samenwerking en afstemming (tijdelijk) ondersteunen. Privatisering en het overdragen van beheer en exploitatie is een optie om recht te doen aan de verschuiving van verantwoordelijkheden voor voorzieningen.

Naast de gemeentelijke inspanning omwille van het publieke belang, kan de gemeente eventueel een beperkte financiële bijdrage leveren, voor bijvoorbeeld een ontmoetingsplek, de zorg voor ouderen of het ondernemersklimaat. De gemeenschap of de markt zijn de dragers van voorzieningen en zorgen voor de bouw en het beheer van voorzieningen.

Waar de uitwerking van het publieke belang met het gelaagde model en de onderverdeling naar soort voorzieningen tegenstrijdigheden of onduidelijkheden oplevert, zal de gemeente via maatwerk tot een oplossing komen. Maatwerk is een hulpmiddel, maar alleen bij uitzondering om te voorkomen dat er willekeur ontstaat of er per probleem, kern of voorziening alle criteria en doelstellingen opnieuw bediscussieerd moeten worden. Maatwerk mag niet tot precedentwerking leiden.

De gemeente heeft op bepaalde ontwikkelingen weinig of geen invloed, zoals het aantal winkels, het aantal onderwijsvoorzieningen en het openbaar vervoer. De gemeente kan voor bepaalde zaken aandacht vragen, maar de uiteindelijke besluitvorming en regelgeving vindt vaak elders plaats. Hoe belangrijk de gemeente voorzieningen ook vindt, zij wil toch realistisch zijn: de rol van de gemeente bij voorzieningen is beperkt.

De gemeente richt zich op preventie en handhaving. Voor zover zij daar zelf verantwoordelijk voor is, wil de gemeente regelgeving verminderen of simpeler maken. Bij complexe sociale problematiek zal de gemeente de regie voeren om samenwerking tussen betrokken partijen te ondersteunen. De gemeente zal particuliere initiatieven voor verkeers- en sociale veiligheid en de openbare ruimte financieel ondersteunen.

Rol gemeente

- Regisseren en faciliteren
- Stimuleren samenwerking, clustering en bundeling
- Aanpasbaar, flexibel en duurzaam bouwen
- (Financiële) stimuleringsregelingen
- In principe één ontmoetingsplek per kern/wijk
- Maximale kaders en zo min mogelijk regels
- Toezicht en handhaving
- Helder communiceren en duidelijke verwachtingen scheppen

PROGRAMMALIJN 2: WERKEN

De gemeente Hardenberg (en de regio Noordoost Overijssel) heeft een redelijk unieke positie. De bestaande bedrijven zijn voor het grootste deel ontstaan uit decennia lang aanwezige lokale bedrijvigheid, gesticht en doorontwikkeld door lokale ondernemers. De afzetmarkt gaat soms ver over de regiogrenzen, soms zelfs mondiaal. De groei van de werkgelegenheid die er is geweest, heeft zich vooral gemanifesteerd in deze bedrijven. Vestiging van grote bedrijven van buiten de regio is een uitzondering. De meeste werkgelegenheid zit in de industrie, de zorg en de agrarische sector, maar ook bouw, transport & logistiek en recreatie & toerisme zijn een belangrijke motor voor de Hardenbergse economie.

Het toenemend gebruik van internet zal gevolgen hebben voor bedrijvigheid. Het is daarom nodig dat nieuwe economische dragers gezocht worden.

Minder regelgeving is daarbij belangrijk om ondernemers de ruimte te geven.

Doelstelling:

- Behoud, versterking en verbreding van de werkgelegenheid
- Concentreren bedrijvigheid in de kernen Hardenberg en Dedemsvaart
- Versterken recreatie & toerisme en zorg als visitekaartje van de gemeente
- Vervullen van een regionale economische rol
- Versterken verbindingen
- Verminderen regelgeving

UITGEWERKT VOLGENS HET GELAAGDE MODEL

Voor economische ontwikkeling zet de gemeente meer in op concentratie dan bij de gelaagdheid van woningbouw en voorzieningen. Concentratie is allereerst nodig in de aanleg van bedrijventerreinen, zodat werkgelegenheid geconcentreerd aanwezig is in de kern Hardenberg. Concentratie is ook nodig voor de voorzieningen die het ondernemersklimaat ondersteunen, zoals zorg, onderwijs, sport en cultuur. Deze voorzieningen kunnen elkaar via koppeling en samenwerking ondersteunen: zorg-werk-cultuur-onderwijs. De aanwezigheid van een economisch perspectief is cruciaal om inwoners te binden. Concentratie van voorzieningen en werkgelegenheid bieden hierin de meeste mogelijkheden. De kernen Hardenberg en Dedemsvaart zijn complementair ten opzichte van elkaar. De gemeente wil in de kern Hardenberg zowel het voorzieningenniveau als ruimte voor bedrijvigheid en wonen ontwikkelen. In de kern Dedemsvaart gaat het om voldoende woningen voor werknemers en ruimte voor bedrijvigheid.

Ook verbindingen (infrastructuur, breedband, ICT en mensen) moeten met name georiënteerd zijn op de kernen Hardenberg en Dedemsvaart, maar zijn ook voor de overige gebieden van belang. Verbindingen zijn lange termijnprojecten vanwege de bestuurlijke samenwerking, waarbij de gemeente niet zelf uitvoert maar een regie- of overlegrol heeft. Binnen haar mogelijkheden zal de gemeente de bereikbaarheid verbeteren.

Voor de overige kernen is er ruimte voor maatwerk. Voorwaarden hiervoor zijn dat de leefbaarheid van de kern bijvoorbeeld door geluids- of verkeersoverlast en de kwaliteit van de groene ruimte niet in de knel komen. Binnen bestaande bebouwing is veel mogelijk.

De gemeente zal ondernemers bij aanvang van hun bedrijf of eerste contact melden dat ze bij eventuele uitbreiding zullen moeten verhuizen naar de bedrijventerreinen.

UITGEWERKT NAAR SECTOREN

Bestaande bedrijvigheid

Bestaande bedrijvigheid is een belangrijke economische motor, zoals de bouw, (kunststof)industrie, handel, horeca, dienstverlening en de landbouw. De gemeente wil initiatieven en ontwikkelingen in deze sectoren de ruimte geven. In bepaalde gebieden, passend binnen de gebiedsgerichte benadering, zal de landbouw alle ruimte krijgen om een levensvatbaar bedrijf te runnen. Dit kan ook via extensivering en verbreding. Op andere plaatsen kunnen landbouw en andere activiteiten naast elkaar plaats vinden.

De gemeente zal kansen aangrijpen om starters te ondersteunen. Starters kunnen vrijkomende agrarische bedrijven goed gebruiken als vertrekpunt voor hun onderneming.

Recreatie en toerisme

Het toerisme is een zeer wezenlijke sector en een visitekaartje van onze gemeente. De gemeente wil grote en bijzondere publiekstrekkingen, zoals bijvoorbeeld het Attractiepark Slagharen, de Oldemeijer, landgoed de Grote Scheere en de tuinen van Mien Ruys, maar ook kleine toeristische initiatieven de ruimte geven. Ontwikkelingen zal de gemeente faciliteren als ze recht doen aan de kwaliteiten van de groene ruimte, passend bij de gebiedsgerichte benadering.

De toeristische sector kent verder een aantal punten die de gemeente graag versterkt zou willen zien. Er is behoefte aan 'slecht weer accommodaties en voorzieningen', extra hotelcapaciteit, meer grootschalige evenementen en een aantrekkelijke verblijfsrecreatie. De Vecht biedt ten slotte grote mogelijkheden om het imago van de gemeente Hardenberg te versterken, met een integrale benadering van recreatie & toerisme, kunst & cultuur, natuur- en waterbeheer.

Zorg

Ten slotte is de – met name preventieve – zorg een sector voor de toekomst. Samenwerking met onderwijs en zorgsector is hierbij van belang. Via projecten wil de gemeente deze verbindingen uitwerken en de sector versterken. Nieuwe wegen en kansen zal de gemeente zeker aangrijpen om deze sector te versterken.

ROL GEMEENTE

De markt is de motor van een goed draaiende economie en initiatiefnemer voor ontwikkelingen, in deze programmalijn is de rol van de gemeente duidelijk beperkt. De gemeente vervult een faciliterende en regisserende rol. De faciliterende rol houdt in dat de gemeente planologisch meewerkt aan initiatieven die passen binnen de uitgangspunten van deze programmalijn. De gemeente houdt binding met het bedrijfsleven waarbij het doel is om ruimte te geven aan initiatieven, regelgeving te verminderen en knelpunten zo mogelijk op te lossen.

De gemeente acquireert niet actief landelijk of mondiaal opererende bedrijven, maar ondersteunt de kwaliteiten en mogelijkheden van de regionale bedrijvigheid. De gemeente pakt kansen als die zich voordoen en stelt zich voor de sectoren toerisme, kunst & cultuur en zorg actiever op.

De regierol houdt in dat de gemeente een inspanning levert voor initiatieven met een publiek belang. De gemeente stimuleert overleg en samenwerking. Dit geldt voor samenwerking binnen de toeristische sector en koppelingen tussen zorg, onderwijs en bedrijvigheid. Ook bestuurlijke samenwerking is van groot belang, aangezien economische ontwikkelingen zich niet aan gemeentegrenzen houden. De gemeente zal economische ontwikkelingen voor haar bedrijvigheid, voorzieningen en bestuurlijke samenwerking vanuit een regionaal perspectief benaderen om haar streekfunctie waar te maken.

Rol gemeente:

- Regisseren en faciliteren
- Stimuleren samenwerking, clustering en bundeling
- Maximale kaders en zo min mogelijk regels
- Helder communiceren en duidelijke verwachtingen scheppen
- Faciliteren groei digitale bereikbaarheid / breedband

PROGRAMMALIJN 3: WELZIJN

Het bevorderen van zelfredzaamheid is de beste manier om kwetsbare groepen te helpen. Indien mensen niet voor zichzelf kunnen zorgen, moet de gemeente (tijdelijk) een vangnetfunctie vervullen en ondersteuning bieden bij het weer zelfredzaam worden. De gemeente wil dat publiek geld bij de juiste persoon terecht komt.

Welzijn heeft ook te maken met de omgeving waarin je leeft. Hoewel de inrichting en functie van ons landelijk gebied nauw verbonden is aan de lijnen Wonen en Werken, is dit thema ondergebracht bij Welzijn.

De functie van het buitengebied verandert. Was het voorheen vooral agrarische ruimte waarbij de agrariërs zowel voor de exploitatie als het onderhoud zorgden, nu is het meer een gedeelde ruimte geworden. Deze verandering heeft te maken met de veranderende rol van de landbouw, maar ook met andere behoeftes van mensen. Inwoners, bezoekers en toeristen zijn graag in de groene ruimte. Het aantal landbouwbedrijven neemt af, maar de omvang van de overblijvende bedrijven neemt toe. Grootschaligheid, verbreding van de landbouw en andere activiteiten in het buitengebied moeten gefaciliteerd worden. Naast het belang voor de sector kan daarmee ook de vitaliteit van het buitengebied worden behouden. Daarnaast wordt de open ruimte steeds meer een belevingsruimte. De landbouw zal een belangrijke functie blijven behouden in het buitengebied, maar zal niet meer de enige en primaire functie zijn.

De gemeente wil de kwaliteit van deze openbare groene ruimte behouden en verbeteren. De groene ruimte is het kapitaal van onze gemeente, een schaars goed. Het publieke karakter bestaat voor de inwoners van de gemeente Hardenberg die de rust en ruimte van de woonomgeving hoog waarderen. Daarmee draagt het bij aan hun welzijn. Het publieke karakter gaat ook over het toerisme, het is een vestigingsfactor voor bedrijvigheid en een drager van de biodiversiteit. De kwaliteit van de groene ruimte van Hardenberg is van groot belang voor het woon- en ondernemersklimaat. Daar zit de verbinding met de andere programmalijnen.

Doelstellingen:

- Vergroten zelfredzaamheid van mensen
- Het bieden van een vangnet voor mensen die buiten de boot (dreigen te) vallen
- Behouden en verbeteren kwaliteit groene ruimte

UITGEWERKT

Het is gewenst om hier zoveel als mogelijk maatwerk te verrichten. De gemeente zal alleen hulp bieden als he nodig is, gericht op het individu, waarbij zijn of haar omgeving/gezinssituatie wordt betrokken. Inzet van hulp is om de persoon in kwestie zo lang mogelijk aan de maatschappij te laten deelnemen via betaald werk of andere activiteiten. Re-integratie staat centraal om mensen terug te leiden naar de arbeidsmarkt, waarbij eventueel eerst sociale activering mogelijk is. Voldoende werkgelegenheid is daarbij van belang, wat in de programmalijn Werken aan de orde komt.

De gemeente heeft een vangnetfunctie voor kwetsbare groepen, met name mensen zonder werk, zieken en mindervaliden, maar soms ook ouderen, jeugd en nieuwkomers. Preventieve gezondheid, aanpak van gebruik van verslavende middelen, (overmatig) alcoholgebruik en schuldhulpverlening zijn prioritaire aandachtsgebieden.

De gemeente wil kwetsbare groepen een bijdrage geven om mee te kunnen doen aan sport, sociale en culturele activiteiten. Dit gebeurt op individuele en tijdelijke basis. Op deze wijze blijven voorzieningen voor kwetsbare groepen financieel en fysiek bereikbaar.

Naast de vangnetfunctie van de gemeente moet ingezet worden op preventie, waarbij goed gekeken moet worden naar de effectiviteit daarvan.

De gemeente ondersteunt doelgroepen (jongeren, ouderen, minima, gehandicapten) op basis van het criterium 'zelfredzaamheid'. De gemeentelijke verantwoordelijkheid op deze terreinen neemt dus af.

Mantelzorg is de kern van (ouderen)beleid. Bij mantelzorg zijn het de verzorgers die de hulp oppakken. De gemeente ondersteunt dit. Voor jeugdbeleid geldt ook dat het bevorderen van de zelfredzaamheid voor de groep kwetsbare jongeren voorop staat, bijvoorbeeld door de omgeving rond de kinderen te versterken. De gemeente ondersteunt vrijwilligers als belangrijke dragers van sociale cohesie, voorzieningen en onderlinge hulp.

Binnen de diverse publieke, ruimtelijke kwaliteiten krijgen voorzieningen, woningen, bedrijventerreinen, landbouw en toeristische ontwikkelingen een plek. In gebieden waar de natuur- en belevingswaarden laag zijn, kunnen economische ontwikkelingen veel ruimte krijgen. In andere gebieden zoals het Reest- en Vechtdal staan juist de natuur- en belevingswaarden centraal. De gemeente blijft de kwaliteiten van de Vecht en de Reest in het bijzonder verder ontwikkelen. Er zijn gebieden waar de landbouw centraal staat en goede agrarische bedrijven hun boterham kunnen verdienen. En er zijn gebieden waar extensieve landbouw en verbrede landbouw mogelijk zijn. Met name in de tussengebieden moeten diverse ontwikkelingen mogelijk zijn: zowel recreatie, landbouw als andere ontwikkelingen.

De gemeente wil vrijkomende agrarische bebouwing inzetten voor andere activiteiten, zoals bewoning, zorgboerderijen en huisvesting voor starters. De invulling hiervan zal tevens gebiedsgericht gebeuren.

Als ontwikkelingen passen in de kwaliteiten van de groene ruimte, mag regelgeving geen belemmering zijn. De gemeente werkt daarom met een gebiedsgerichte benadering waarbij ze de kwaliteiten per gebied zichtbaar maakt (Bestemmingsplannen Buitengebied). Hierbij moet versterking van de kwaliteit van het gebied voorop staan, inclusief een versimpeling van gedetailleerde regelgeving.

ROL GEMEENTE

Onze visie op de samenleving is dat we kwaliteiten van inwoners en de samenleving benutten en versterken. Mensen kunnen vaak meer – al dan niet met hulp van hun omgeving – dan ze zelf denken. De rol van de gemeente is het bevorderen van zelfredzaamheid en de “eigen kracht” van inwoners en samenleving.

We gaan uit van een betrokken samenleving en zijn daarin een betrokken overheid. Mensen zorgen in eerste instantie voor zichzelf en elkaar, pas als dat niet mogelijk is, stapt de gemeente in. De gemeente zal mantelzorg en vrijwilligerswerk ondersteunen. De gemeente zet in op re-integratie en de vangnetfunctie voor mensen die echt tussen wal en schip vallen. Ten slotte regisseert de gemeente een goede afstemming tussen sociaal-, welzijns- en economisch beleid. De gemeente wil samenwerken met onderwijs en bedrijfsleven, maar erkent dat sturings- en regie-instrumenten beperkt zijn.

De gemeente kan weinig doen aan economische ontwikkelingen zoals de huidige recessie.

Via zelfredzaamheid en de vangnetfunctie geeft de gemeente invulling aan de transities in het sociaal domein en de uitvoering van de Participatiewet en de Wet maatschappelijke ondersteuning.

De rol van de gemeente wijzigt vanwege deze verandering in de functie van de groene ruimte. Van oudsher is de gemeente vooral betrokken bij het planologisch handhaven zodat de groene ruimte niet wordt aangetast (passieve rol). In een gedeelde groene ruimte is de rol van de gemeente ook veel actiever geworden. Samen met de gebruikers van de groene ruimte (agrariërs, bedrijven, bezoekers, bewoners) geeft de gemeente actief vorm aan de groene ruimte. Hier is sprake van de regierol van de gemeente, niet een uitvoerende rol. De gemeente formuleert doelstellingen, kan ontwikkelingen planologisch faciliteren en ondersteunt samenwerking en overleg. De gemeente is niet verantwoordelijk voor het realiseren van projecten of ontwikkelingen. Financiering vanuit de gemeente is afhankelijk van de waarde die we toekennen aan het publieke belang van de groene ruimte. Daarnaast speelt de gemeente een actieve rol in het zoeken naar samenwerking, geld en kansen. Samenwerking met andere overheden en instanties is hierbij van groot belang, omdat kwaliteiten van gebieden niet ophouden bij de gemeentegrenzen.

Rol gemeente:

- Regisseren en faciliteren
- Stimuleren samenwerking, clustering en bundeling
- Stimuleren vrijwilligerswerk en mantelzorg
- Stimuleren eigen kracht en – uiteindelijk – een vangnetfunctie
- Duurzaamheid en biodiversiteit
- Maximale kaders en zo min mogelijk regels
- Helder communiceren en duidelijke verwachtingen scheppen

ROL GEMEENTE

In de vorige programmalijnen staat steeds welke rol de gemeente heeft om de doelstellingen te bereiken. Wat overal terugkomt is dat de gemeente een beperkte rol heeft. De gemeente is één van de spelers bij maatschappelijke ontwikkelingen, waarbij de gemeente als bestuurder van de openbare ruimte een specifieke eigen taak heeft en in het bijzonder het algemeen belang dient te bewaken. De markt, inwoners en instellingen zijn de belangrijkste initiatiefnemers en uitvoerders van deze ontwikkelingen. De gemeente is één partij in bewegende netwerken. Het is van groot belang om dit te onderkennen. De gemeente kan de samenleving niet maken of sturen, ze kan wel interventies plegen om het publieke belang te dienen. De veranderende positie van een gemeente in de samenleving, die zich door enige bescheidenheid laat kenmerken, heeft grote consequenties voor haar rol en werkzaamheden.

De rol van de gemeente is bij elke programmalijn afzonderlijk weergegeven.

UITGEWERKT IN WERKWIJZE GEMEENTELIJKE OVERHEID

De gemeente wil minder regels en procedures om meer ruimte te geven aan ontwikkelingen van burgers en bedrijven. De gemeente wil meer klant- en vraaggericht werken, in plaats van aanbodgericht. Dit betekent het verder versterken van het klantcontactcentrum (KCC). De gemeente betreft haar inwoners bij het vormgeven van beleid. Met interactief beleid kan de gemeente goed horen wat de wensen en mogelijkheden zijn in de samenleving. En ze is actief in haar bestuurlijke en externe netwerken om de gemeente Hardenberg met de doelstellingen uit deze toekomstvisie goed te positioneren in de complexe samenleving. De gemeente krijgt een grotere externe oriëntatie met de samenwerking en participatie van burgers, bedrijven, instellingen en mede-overheden.

De gemeente is steeds minder verantwoordelijk voor realisatie en uitvoering. Wel vervult de gemeente op een aantal terreinen waar een publieke taak ligt een regierol. Deze rol houdt in dat de gemeente doelen stelt en samenwerking en ontwikkelingen op gang brengt. Ook levert ze een financiële bijdrage aan de publieke belangen. Ten slotte stimuleert en faciliteert de gemeente gewenste ontwikkelingen met bijvoorbeeld planologische medewerking, minimaal beleid en ruime regels. Handhaving van deze minimale regels is daarbij van groot belang. De rol van de gemeente verschuift van uitvoering naar regie en van aanbodgericht naar klant- en vraaggericht en het ondersteunen van het particulier initiatief, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid (duurzaamheidsfonds).

FINANCIËLE VERTALING

Deze toekomstvisie bevat inhoudelijke uitspraken over ontwikkelingsrichtingen. In de politiek hoort de inhoud centraal te staan. Strategische keuzes hebben wel financiële consequenties. De "kaasschaafmethode" is daarbij geen geëigend instrument. Het gaat om het maken van ingrijpende keuzes in de taak en rol van de gemeente ten opzichte van haar burgers. De strategische keuzes zijn niet afhankelijk van het beschikbare geld, integendeel. Deze toekomstvisie biedt een kader voor financiële consequenties. Geld is een middel, geen doel.

In de moderne maatschappij zijn veel zaken onzeker en aan verandering onderhevig. Bezuinigingen volgen elkaar in ras tempo op. Ook bij gemeenten. Toch is deze toekomstvisie geen bezuinigingsplan. Het geeft kaders voor wat de gemeente ziet als haar rol en taken en dus ook inhoudelijke kaders voor bezuinigingen. Wanneer over enkele jaren de economie (hopelijk) weer aan zal trekken, weet Hardenberg waarin zij wil investeren.

Strategische keuzes zijn trajecten van de lange adem. Het is een toekomstvisie met een langetermijnpoging. Tegelijk is het een levend document waarbij de gemeente in kan spelen op nieuwe kansen en ontwikkelingen. De gemeente wil nu met een aantal forse veranderingen de koers uitzetten voor de komende 10 jaar, zodat de gemeente, of er nu economische voor- of tegenspoed is, dezelfde koers kan blijven varen.

Hierna volgt een voorzichtige blik in de producten uit de programmabegroting verdeeld over de programmalijnen. Hiermee maakt de gemeente inzichtelijk over welke producten we het hebben en schetst de vertaling van deze toekomstvisie naar de begroting. Uitgangspunt hierbij is dat de hele begroting is omgebouwd. De functies uit de productenraming zijn onderverdeeld in programmalijnen van de toekomstvisie. Op basis van de nieuwe programmabegroting volgens de programmalijnen uit deze toekomstvisie kan de gemeente de komende jaren prijskaartjes gaan hangen aan de inhoudelijke uitspraken.

BEGROTING VOLGENS DE PROGRAMMALIJNEN TOEKOMSTVISIE

NR	PROGRAMMALIJN	TAAK
1	Wonen	
		<ul style="list-style-type: none"> • Afvalverwijdering/verwerking • Riolering en waterzuivering • Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing • Rioolrechten • Woningexploitatie • Stads- en dorpsvernieuwing • Overige volkshuisvesting • Bouwvergunningen • Bouwgrondexploitatie • Openbaar vervoer • Openbaar basisonderwijs • Bijzonder basisonderwijs • Bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs • Openbaar voortgezet onderwijs • Bijzonder voortgezet onderwijs • Gemeenschappelijke baten en lasten onderwijs • Openbaar bibliotheekwerk • Sport • Groene sportvelden en terreinen • Kunst • Oudheidkunde/musea • Openbare gezondheidszorg • Jeugdgezondheidszorg • Brandweer en rampenbestrijding • Openbare orde en veiligheid • Wegen, straten en pleinen • Verkeersmaatregelen te land • Parkeren • Baten parkeerbelasting • Binnenhavens en waterwegen • Openbaar groen en openluchtrecreatie • Lijkbezorging • Baten begraafrechten

NR	PROGRAMMALIJN	TAAK
2	Werken	
		<ul style="list-style-type: none"> • Handel en ambacht • Marktgeden • Industrie • Nutsbedrijven • Overige recreatieve voorzieningen
3	Welzijn	
		<ul style="list-style-type: none"> • Volwasseneneducatie • Vormings- en ontwikkelingswerk • Bijstandsverlening • Werkgelegenheid • Gemeentelijk minimabeleid • Maatschappelijke begeleiding en advies • Vreemdelingen • WMO • Participatiebudget • Sociaal-cultureel werk • Kinderdagopvang • Voorzieningen gehandicapten • Natuurbescherming • Milieubeheer • Ruimtelijke ordening
	Rol van de gemeente	
		<ul style="list-style-type: none"> • Bestuursorganen • Bestuursondersteuning • Burgerzaken • Baten secretarieleges burgerzaken • Bestuurlijke samenwerking • Bestuursondersteuning raad en rekenkamer • Geldleningen en uitzettingen langer dan 1 jaar • Overige financiële middelen • Algemene baten en lasten • Uitvoering wet WOZ • Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen • Saldo van kostenplaatsen

BIJLAGE 1: OORSPRONKELIJKE TOELICHTING OP HET SCENARIO STEVIG (2004)

STEVIG: SAMENWERKEN EN MAATWERK

Dit scenario wil de kwaliteiten van Hardenberg benutten en versterken. Het gaat om sterke kwaliteiten die toekomstwaarde hebben. Maatwerk, geen droomfabrieken in Hardenberg.

De voorzieningen in de grotere kernen kunnen behouden blijven, maar niet zondermeer. Behoud betekent samenwerken. Bibliotheek, school, voetbalclub en peuterspeelzaal delen dezelfde ruimtes en maken gebruik van hetzelfde personeel en vrijwilligers. De leerprestaties op brede scholen met meer faciliteiten worden beter.

Onderlinge hulp

De kleine kernen zijn vooral bestemd voor wonen. De onderlinge betrokkenheid, ook wel sociale cohesie genoemd, blijft bestaan. De gemeente steekt veel energie in onderlinge hulp, zorg en onderwijs die voor de toekomst belangrijk zijn. Vrijtijdsbesteding en sport is niet de eerste zorg van de gemeente, maar meer een zaak voor de markt en voor de mensen zelf. De gemeente ondersteunt samenwerking die is gericht op bestrijding van overlast en onveiligheid, van politie tot woningbouwcorporaties. Op zondag is het rustig, zonder van absolute rust te spreken.

Contrast

De bedrijvigheid is minder ambitieus dan in 'open', maar wel dynamisch. Met het ontwikkelen van het toerisme geeft Hardenberg met haar mooie Vecht en Reest een aantrekkelijk visitekaartje af. Een boulevard langs de Vecht, waar van alles te beleven valt en een nieuw winkelcentrum op de markt geven vertier en gezelligheid.

De woningbouw is gericht op de lokale behoefte en wordt gestuurd door economische en sociale factoren. Er wordt vooral bijgebouwd in de kernen Hardenberg en Dedemsvaart. Centrale voorzieningen ondersteunen het stedelijke woonmilieu. De kleine kernen mogen bijbouwen als er sprake is van een duidelijke behoefte, die voor de toekomst van betekenis is.

Intensieve landbouw blijft beperkt tot gebieden met weinig natuurwaarde. Natuurgebieden genieten een hoge beschermingsfactor. Voor de ontwikkeling van het buitengebied geldt 'waar het kan', maar wel passend. De rol van de gemeente beperkt zich tot initiatieven die prioriteit hebben. De gemeente is een regisseur, die voor samenwerking en maatwerk zorgt.

Stevig kiest voor voorzieningen die samenwerken. Zorg, onderwijs en onderlinge hulp staan centraal. Er is economische ontwikkeling, vanuit een regionaal perspectief. Met toerisme en recreatie leggen we ons visitekaartje neer. De woningbouw concentreert zich in de kernen Hardenberg en Dedemsvaart. De gemeente zorgt voor maatwerk.

BIJLAGE 2: DE BOUWSTENEN VAN DE OORSPRONKELIJKE SCENARIO'S (2004)

HECHT <i>Dichtbij de mensen</i>	OPEN <i>Economie eerst</i>	STEVIG <i>Samenwerken en maatwerk</i>	HELDER <i>Burgers en bedrijven bepalen de toekomst</i>
DE BOUWSTENEN VAN HECHT	DE BOUWSTENEN VAN OPEN	DE BOUWSTENEN VAN STEVIG	DE BOUWSTENEN VAN HELDER
• VOORZIENINGEN <i>Sport- en zorgvoorzieningen dichtbij de mensen</i>	• VOORZIENINGEN <i>Mooie voorzieningen voor de hele regio</i>	• VOORZIENINGEN <i>Gebundeld ter ondersteuning van onderwijs, zorg en onderlinge hulp</i>	• VOORZIENINGEN <i>Op basis van initiatieven in de kernen</i>
• WONINGBOUW <i>Voor de eigen bevolking, bij alle kernen</i>	• WONINGBOUW <i>Centraal als drager van het voorzieningenniveau</i>	• WONINGBOUW <i>Veel centraal, op basis van behoefte in de kleinere kernen</i>	• WONINGBOUW <i>Op basis van woningbehoeftes</i>
• KWETSBARE GROEPEN <i>Gemeente zorgt voor een gelijkwaardig bestaan in de samenleving</i>	• KWETSBARE GROEPEN <i>Iedereen aan het werk. De economie zorgt daarvoor</i>	• KWETSBARE GROEPEN <i>Maatwerk, via vrijwilligerswerk, zorg of betaald werk</i>	• KWETSBARE GROEPEN <i>Ieder heeft recht op bestaansminimum. Gemeente voert Rijksbeleid uit</i>
• VEILIGHEID <i>De directe leefomgeving moet veilig zijn</i>	• VEILIGHEID <i>Stevig optreden tegen overlast</i>	• VEILIGHEID <i>Gerichte samenwerking ondersteunen</i>	• VEILIGHEID <i>Handhaving van wet- en regelgeving</i>
• ECONOMISCHE VITALITEIT <i>Kleinschalige bedrijvigheid</i>	• ECONOMISCHE VITALITEIT <i>Ruimte voor landbouw, industrie bouw</i>	• ECONOMISCHE VITALITEIT <i>Dynamisch, toerisme als visitekaartje</i>	• ECONOMISCHE VITALITEIT <i>Volgt marktontwikkelingen</i>
• GROENE RUIMTE <i>Is heel waardevol</i>	• GROENE RUIMTE <i>Gericht op economische ontwikkeling</i>	• GROENE RUIMTE <i>Gebiedsgerichte benadering</i>	• GROENE RUIMTE <i>Volgt uit streekplan</i>
• ROL GEMEENTE <i>Midden in de gemeenschap en helpt waar nodig</i>	• ROL GEMEENTE <i>Geeft impuls aan economische ontwikkeling</i>	• ROL GEMEENTE <i>Stuurt gericht als er een regisseur nodig is</i>	• ROL GEMEENTE <i>Handhaving regels en wetten en ondersteuning, initiatieven uit markt en maatschappij</i>

COLOFON

Deze tekst is tot stand gekomen op basis van de oorspronkelijke toekomstvisie uit 2004. Aan de hand van de interactieve Maand van de Toekomstvisie (september 2012) is een discussienotitie voor de raad opgesteld. Daarin zijn de thema's, onderwerpen en vraagpunten die door Plaatselijk Belangen, ondernemers, instellingen en inwoners zijn aangedragen verwerkt in stellingen.

Deze notitie is in maart 2013 in een werkbijeenkomst met de raad besproken. De uitkomsten van die bijeenkomst zijn door de griffie verwerkt in een nieuwe tekst voor de toekomstvisie. Na verwerking van de reacties van de klankbordgroep is de tekst voor commentaar aan het college van B&W voorgelegd.

Daarna is de definitieve tekst opgesteld die is aangeboden aan de gemeenteraad. Na een eerste behandeling in een oriënterende ronde heeft de gemeenteraad de nieuwe toekomstvisie in april 2013 vastgesteld

Hardenberg, 23 april 2013

Samenstelling en redactie:
Gemeente Hardenberg

Fotografie:
Theo Berends
Anton van Daal

Ontwerp, druk en afwerking:
OLBO - intermediar in identiteit, Hardenberg

Stephanuspark 1
Postbus 500
7770 HZ Hardenberg
T 14 0523
E gemeenteraad@hardenberg.nl
I www.gemeenteraadhardenberg.nl